

Noter til Retsfilosofi	2
Kapitel 1 – Introduktion	2
Kapitel 2 – Klassisk og kristen naturret	7
Kapitel 3 – Rationalismens og oplysningstidens naturret	8
Kapitel 4 – Britisk retspositivisme	13
Kapitel 5 – Kontinental retspositivisme.....	17
Kapitel 6 – Den skandinaviske realisme	19
Kapitel 7 – Amerikansk pragmatisme og realistisk retsteori	25
Kapitel 8 – Ret som integritet – Ronald Dworkin	30
Kapitel 9 – Ret, rationalitet, argumentation; Jürgen Habermas og Robert Alexy	34
Kapitel 10 – Nyere naturret.....	38
Kapitel 15 – Retfærdighedsteorier	41
Kapitel 17 – Retsfølelse	45

Ret og moral → Formulerer det kategoriske imperativ påbud, hvor han anfører, at fornuftlovens påbud er ubetinget og uafhængig og alle overvejer om hvad der er behageligt, og hvad der kan betale sig → man gør sin pligt ved at handle ud fra påbuddet.

Menneskesyn → Ethvert menneske havde formål i sig selv, og var ikke blot et middel for andre.

Hegel → Introducerede idéen om, at den menneskelige erkendelse ikke kan være et endegyldigt fundament for videnskabelig erkendelse, da menneskets evne til at erkende og reflektere er et objekt, der er udviklet historisk → erkendelse er altså afhængig af historiske situationer.

Logiske positivisme → Forsøgte at skrive al metafysisk og rationalisme ud af videnskaben. Al videnskab havde samme fundament, og argumenterede for en enhedsvidenskab, hvor al metafysisk skulle afvises. Her var der afgørende hvorvidt udsagn kunne verificeres via sanseerfaring.

Grundlagt i 1920'erne og havde sin storhedstid i 30'erne og 40'erne med centrum i Wienerkredsen.

Karl Popper → Den logiske positivisme blev kritiseret af fx Karl Popper, der ikke mente, at der var noget endegyldigt fundament for erkendelsen, og observationer kan ikke anses for værende den endelige viden, da al teori kan korrigeres.

Popper mente, at teorier skal udfordres og er ufejlbarlige, og kan kun betragtes som værende gyldige, såfremt de kan modstå kritik. Man skulle falsificere udsagn i stedet for at verificere dem.

Thomas Kuhn (1996) & Willard V.O. Quine (1960) → Videnskab kan aldrig være helt objektiv – da videnskab er præget af traditioner, sædvaner, samt bestemte værdisæt. Man vælger at arbejde med den videnskab, der er "populær".

Paradigme (Kuhn) → et videnskabeligt paradigme er det tankesæt eller mønster af idéer om, hvad der er god videnskab, som er herskende inden for en bestemt videns institution. Der opstår hele tiden nye paradigmer, der opfattelsen af "god videnskab" hele tiden ændrer sig.

Retsvidenskab → Der findes intet endegyldigt svar på hvad ret er, men man kan anskue spørgsmålet på flere forskellige måder, alt efter tidspunktet og situationer.

Hans-Georg Gadamer (2004) → Ingen fortolker kan påbegynde en fortolkning forudsætningsfrit – fortolkeren er altid præget af sin forforståelse, som får indflydelse på fortolkningen → Altså er en objektiv fortolkning umulig, da viden grundet forforståelsen altid vil være kontekstbestemt.

Jürgen Habermas (1971) → Da forskeren er præget af sin forforståelse, vil forskeren derfor bygge sine valg på en erkendelsesinteresse – viden kan derfor ikke produceres efter objektive kriterier, men er bestemt af kræfter, der styrer erkendelsesinteressen.

Retsfilosofiens relevans

Retsfilosofien har været påvirket af og taget del i udviklingen af de videnskabsteoretiske paradigmer – dog kan det være svært at klassificere enkelte retsfilosofiske skoler under videnskabsteoretiske paradigmer.

- Mennesket er ikke beskyttet af love

Naturtilstanden

- Primært fred og samliv mellem mennesker – deres naturlige væremåde.
- Hver enkelt individ har udøvende og dømmende ret til at afgøre sager om sig selv.
 - Derfor behov for en statslig retsorden

Suverænen

- Ret til at regere udledes af den dømmende og udøvende ret, som mennesket har i naturtilstanden.
- Rationelt for individer at overgive deres naturlige ret til en suveræn
- Skal beskytte menneskets rettigheder.
- Autoritet udgøres af summen af alle rettigheder, som denne har fået fra mennesker.
- Mister retten til at herske, hvis han opfører sig mod det fælles bedste.

Oplysningstiden og spørgsmålet om rettens normative grundlag

Kontraktteorien:

- = rationalismens og oplysningsfilosofiens svar på spg. Om rettens normative grundlag
- Statens legitimitet kan udledes af individets ønske om at indgå i en stat
- Legitimering af den tvang, staten udøver over individet.

Indtil rationalisme:

- Retten legitimitet er uafhængig af den menneskelige vilje fx indre orden eller Guds vilje.
- Middelalderen – naturretten skulle placere den eksisterende retsorden.
- Man skulle finde svaret i religionen.

Forskelle mellem middelalderens og oplysningstiden:

1) Individet får en central plads i spg. om rettens normative grundlag (i stedet for Gud)

- Hvilke grunde kan frie og lige individer i en naturtilstand have til at indgå en samfundspagt
- Tingene skulle nu ses fra menneskets syn og ikke Gud.
- Anerkendelse af det enkelte menneskes værdi.
- Locke – iboende naturlige rettigheder.

2) Naturvidenskabeligt forbillede for oplysningstidens retslære, og

- Skabte grobund for, at naturen er fuldt erkendeligt for mennesket, hvis man bruger fornuft
- Afviser kirkelig autoritet (ikke religion) – afviser teologi som primær kilde til erkendelse.
- Man kigger på det naturlige grundlag for menneskelig samfund – det naturlige menneske.

3) Forsøg på at legitimere den suveræne territorialstats magt (og ikke paven).

- Pavestaten blev udfordret omkring 1400- og 1500-tallet pga. religiøse stridigheder.

H.L.A Hart – Nyere britisk retspositivisme

Hart sonderer mellem en regels eksterne aspekt (den overberede regularitet), og dens interne aspekt (begrundelse for anvendelse af sanktioner) – Kausale forklaringsmodeller er ikke nok til at forklare, hvordan regler fungerer som legitimerende begrundelser for sanktioner.

Ifølge Hart kan man ikke udefra observerer begrundelsen for folks adfærd, og man bliver nødt til at inddrage det interne aspekt for at forstå adfærden.

Gyldighed og effektivitet i retten

Ifølge Hart afhænger gyldigheden af en retsregel af, om reglen kan identificeres som en del af det samlede retssystem ved brug af anerkendelsesreglen.

Anerkendelsesreglen = En regel om regler = Afgør hvilke regler der kan anerkendes som retsregler. Samler alle retsregler i en grundlæggende retskilderegel.

Ifølge Hart består retssystemet af 2 typer regler:

- Primære – Regler, der foreskriver en bestemt adfærd = forholdsregler
- Sekundære – Regler om forholdsregler
 - Forandringsregler – Hvordan man forandre forholdsreglerne.
 - Pådømmelsesregler – Hvem der skal have det sidste ord.
 - Anerkendelsesregler – Udpeger hvilke regler, der gælder i retssystemet.

Anerkendelsesreglen kan udledes ved observation af praksis, mens grundnormen er en slag erkendelseskategori (forudsætning for at opfatte anerkendelsesreglen som forpligtende).

Om en retsregel er effektiv afhænger af om den adlydes/anvendes – effektivitet er et eksternt udsagn om systemet og siger ikke noget om anerkendelsesreglen -forskell mellem gyldig og effektiv

Ifølge Hart skal udsagn om gældende ret ikke forstås som forudsigelser om domstolens håndhævelse af disse regler – man skal have fokus på begrundelsen for dennes anvendelse.

Hart opstiller 2 betingelser for retssystemets eksistens:

- 1) De regler, der er gyldige i henhold til anerkendelsesreglen skal overholdes.
- 2) Anerkendelses, forandrings, og pådømmelsesreglerne skal accepteres som standard for offentlig adfærd.

Retsreglers forpligtende karakter

Hart mener, at retsregler har en begrundende funktion, der legitimerer sanktioner for regelbrydere. Ikke alle sociale regler er af forpligtende karakter – disse findes kun inden for ret og moral.

Hart opstiller 3 betingelser for, at en regel er af forpligtende karakter:

- 1) Krav om regeladlydelse er vedblivende, og der er et socialt pres på regelbrydere.
- 2) Reglerne er vigtige pga. deres beskyttende rolle for socialt samkvem.
- 3) De er almindelig anerkendte handlinger, der er påkrævet.